Architektúra 05 - Architektúra antického Grécka :)

Typické znaky

Architektúra tohto obdobia sa stala významným zdrojom inšpirácie pre iné, neskoršie architektonické obdobia.

Základnými architektonickými prvkami boli stĺp a rímsa.

Vo veľkom sa budovali radnice, knižnice, hipodrómy (dráhy na konské dostihy) a iné stavby určené na športové účely.

Významným typom stavby bol chrám, ktorý mal predstavovať pozemský príbytok boha.

Rozlišujeme tri stavebné slohy, ktoré sa v tomto období využívali: dórsky, iónsky, korintský.

Náhradu za stĺp príležitostne predstavovali tzv. karyatídy (štylizované stojace ženské figúry).

V stavbách sa prejavoval cit pre proporcionalitu a harmóniu.

Využíval sa tzv. modulový systém, ktorý spočíval v stanovení základnej jednotky – modulu (obyčajne polomer nosného stĺpu) , podľa ktorého sa dorátali ostatné rozmery stavby.

Viaceré stavby (najmä chrámy) sú príkladom tektonickej architektúry (t. j. už pri pohľade zvonka možno rozlíšiť, že stavba pozostáva z viacerých častí, z ktorých každá ma špecifickú funkciu).

Dôležitým stavebným postupom boli optické korekcie (vzhľadom na zákony optiky boli napr. stĺpy mierna naklonené alebo schody mierne vypuklé, aby sa pri pohľade javili ako pravouhlé).

Rozvíjala sa architektúra určená na spoločenské stretnutia: budovali sa námestia, ktoré boli centrom diania; dopĺňala ich tzv. stoa – dlhá stavba obdĺžnikového pôdorysu, obkolesená stĺporadím a zastrešená, slúžila ako úkryt pred nepriaznivým počasím, na stretnutia filozofov (ale i bežných ľudí), nachádzali sa tam menšie obchodíky.

Vo voľnej prírode boli budované divadlá, stupňovité oblúkovité hľadisko sa dvíhalo okolo vhodnej prírodnej kotliny.

Obytné domy boli v porovnaní s inými typmi stavieb riešené pomerne jednoducho, stavali sa z nepálených tehál.

Doplnené a Spracované ako Maturitná otázka

Charakteristika gréckej architektúry

Architektúra antického Grécka predstavuje jeden z najvýznamnejších pilierov európskej kultúry. Stala sa **zdrojom inšpirácie pre mnohé neskoršie architektonické obdobia**. Gréci kládli dôraz na **proporcionalitu, harmóniu a estetickú vyváženosť** stavieb. Základnými prvkami gréckej architektúry boli **stĺp a rímsa**, ktoré sa stali nositeľmi celého stavebného systému.

Typické znaky gréckej architektúry

Stĺpové rády - dórsky, iónsky, korintský

- Gréci vytvorili tri základné stavebné štýly:
  - **dórsky** - jednoduchý, masívny, bez pätky,
  - **iónsky** - štíhlejší, s volutami,
  - **korintský** - najzdobenejší, s akantovými listami.

Karyatídy

- Namiesto stĺpov sa niekedy používali **karyatídy**, t.j. štylizované stojace ženské postavy, ktoré niesli architráv.

Modulový systém

- Gréci používali **modulový systém**, v ktorom sa všetky rozmery stavby odvodzovali od jedného základného modulu, najčastejšie polomeru stĺpu. Tento systém zabezpečoval presnú proporcionalitu.

Tektonická architektúra

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

- Mnohé stavby, najmä chrámy, sú príkladom **tektonickej architektúry**, t.j. už pri pohľade zvonka je jasné, z akých častí sa stavba skladá a akú majú funkciu.

Optické korekcie

- Gréci dokonale poznali zákony optiky. Preto používali **optické korekcie**, napríklad mierne vypuklé schody alebo nepatrne naklonené stĺpy, aby sa stavba javila dokonale rovná.

Stavebné materiály a obytné domy

- Obytné domy boli jednoduché, stavané z **nepálených tehál**. Monumentálne stavby však využívali kameň, najmä mramor.

Typy stavieb v antickom Grécku

Chrámy

- Najvýznamnejším typom stavby bol **chrám**, ktorý predstavoval pozemský príbytok boha. Chrám bol centrom náboženského života a symbolom gréckej kultúry.

Radnice, knižnice, športové stavby

- Vo veľkom sa budovali **radnice, knižnice, hipodrómy** a ďalšie stavby určené na športové účely.

Stoa (kolonáda, stĺporadie[1])

- Dôležitou stavbou bola **stoa**, dlhá zastrešená budova so stĺporadím, ktorá slúžila na stretnutia, obchod a ochranu pred počasím.

  Stoa je špecifický archeologický a historický termín. Používa sa výhradne vtedy, ak hovoríme o konkrétnom type samostatne stojacej verejnej budovy v starovekom Grécku.

Divadlá

- Gréci stavali **divadlá vo voľnej prírode**, pričom hľadisko bolo stupňovito vybudované okolo prírodnej kotliny. Ich akustika je dodnes obdivovaná.

Architektonické diela antického Grécka

Parthenón (447-432 p.n.l.):

- autor: **Iktinos** a **Kallikrates (obaja 5. storočie p.n.l.)**,
- sochársky dozor: **Feidiás (približne 490-430 p.n.l.)**,
- dórsky chrám zasvätený Aténe Parthenos,
- symbol klasickej gréckej architektúry.

Erechtheion (421-406 p.n.l.):

- autor: **Mnesikles (5. storočie p.n.l.)**,
- známy **karyatídami** na južnej lodžii.

Chrám bohyne Héry v Olympii:

- dórsky chrám z archaického obdobia,
- autor neznámy.

Divadlo v Epidaure (4. storočie p.n.l.):

- autor: **Polykleitos mladší (5.-4. storočie p.n.l.)**,
- najlepšia antická akustika.

Stoa Attala (2. storočie p.n.l.):

- autor: **Attalos II. z Pergamonu (220-138 p.n.l.)**,
- rekonštruovaná v 20. storočí.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Parthenón

Divadlo v Epidaure

Význam gréckej architektúry

Grécka architektúra je kľúčová pre dejiny umenia, pretože:

- vytvorila **tri základné architektonické rády**, ktoré ovplyvnili Rím aj renesanciu,
- zaviedla **modulový systém** a presné proporcie,
- rozvinula **tektonickú architektúru**,
- položila základy **verejnej architektúry** - divadlá, stoá, športoviská,
- stala sa **symbolom harmónie, krásy a racionality**.

Zhrnutie

Architektúra antického Grécka je charakteristická stĺpovými rádmi, modulovým systémom, tektonickým riešením stavieb a optickými korekciami. Najvýznamnejším typom stavby bol chrám, no Gréci budovali aj divadlá, stoá, radnice či športové areály. Ich architektúra sa stala základom európskej kultúry a dodnes predstavuje ideál krásy a proporcionality.

[1] Ak sa hovorí o konkrétnom vnútornom priestore takejto stavby, v slovenčine sa bežne používa aj slovné spojenie stĺpová sieň alebo stĺpová chodba.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania